

Nowa mapa Inflant

Mariusz Balcerek

ORCID: 0000-0002-1007-8042

<https://www.researchgate.net/profile/Mariusz-Balcerek>

Wojewódzka Biblioteka Publiczna – Książnica Kopernikańska w Toruniu

Książnica Kopernikańska w Toruniu

Wstęp

- Kiedy powstała mapa?
- Kto jest jej autorem?
- W jakim celu powstała?
- Co było podstawą przy jej tworzeniu?

Wstęp

- Narodowego Archiwum Historycznego Białorusi (dalej: НАНВ; Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі);
- Uładzimir Mikałajewicz Dzianisau (Уладзімір Мікалаевіч Дзянісаў);
- Maksim Dzmitryjewicz Makarau (Максім Дзмітрыевіч Макараў) – НАНВ;
- Andrej Mikałajewicz Łatuszkin (Андрэй Мікалаевіч Латушкін) – Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт).

Analiza zawartości

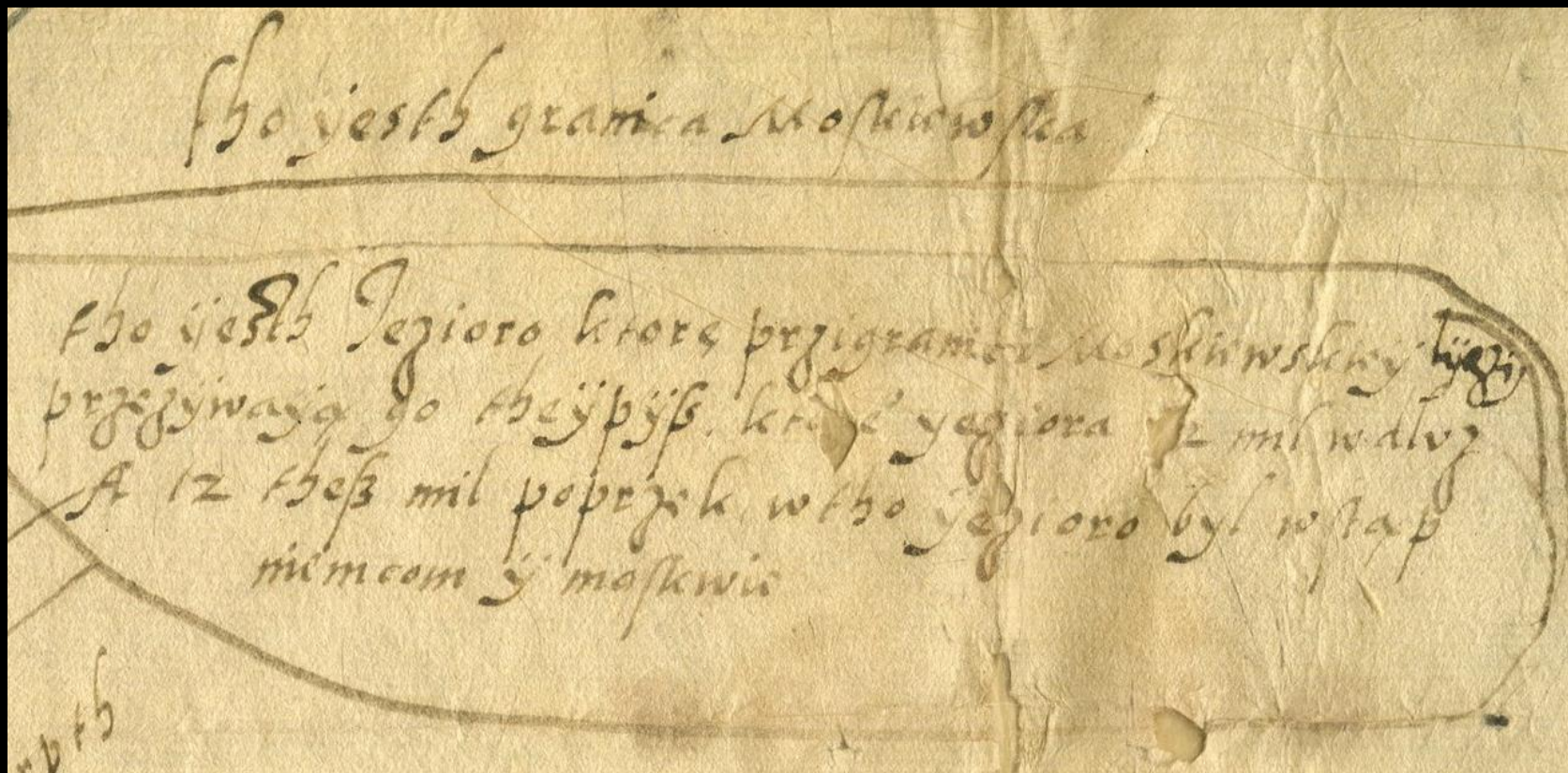
Публікацыя і археаграфічная
апрацоўка архіўных
дакументаў

М. Д. Макараў, А. М. Латушкіна

КАРТА ІНФЛЯНТАЎ 1560 Г. З ФОНДАЎ
НАЦЫЯНАЛЬНАГА ГІСТАРЫЧНАГА АРХІВА БЕЛАРУСІ

Artykuł opisujący nową mapę Inflant
(Makarau, i Łatuszkin , 2022)

Analiza zawartości

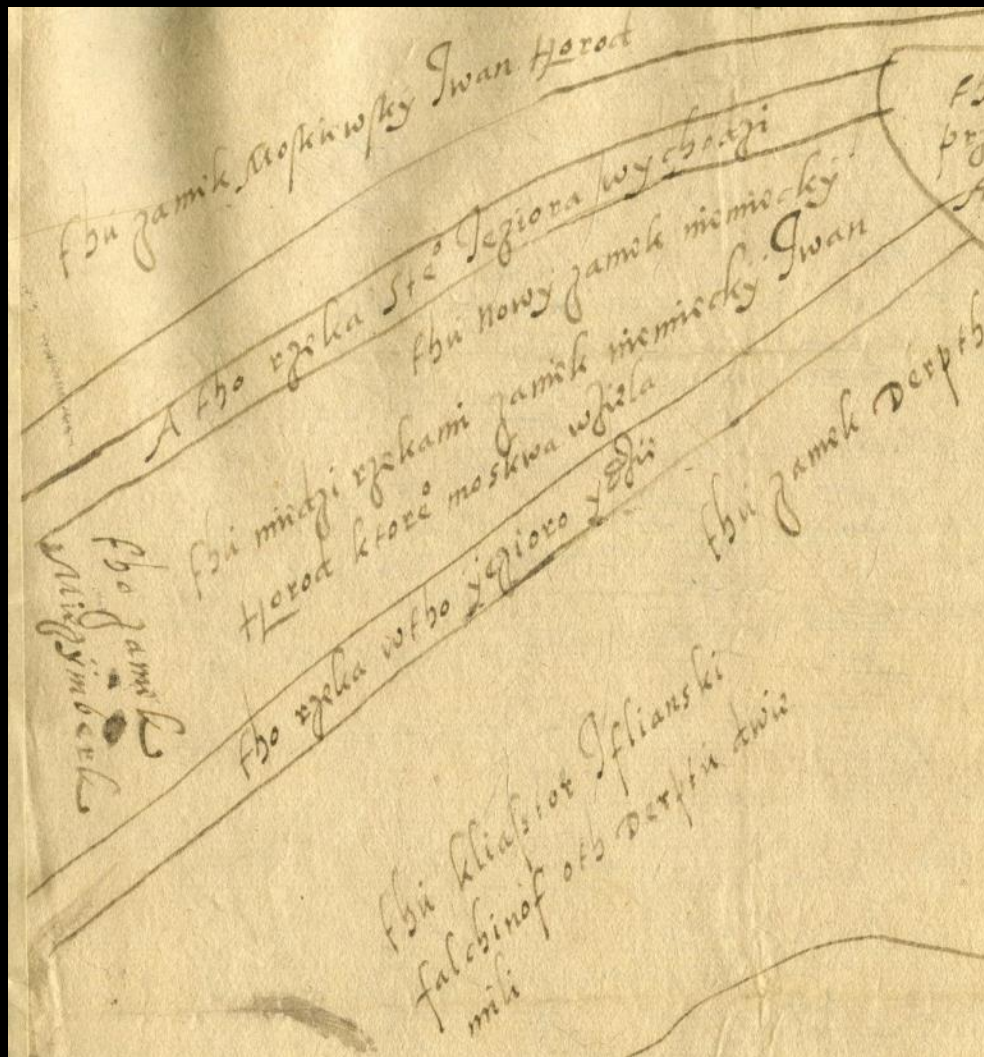
Fragment nowej mapy Inlant
(NN, [1559-1560])

Analiza zawartości

Olaus, Magnus. 1539. *Carta marina et descriptio septentrionalium terrarum*.
Venedig: [Thomas de Rubis].
(Olaus, 1539)

Analiza zawartości

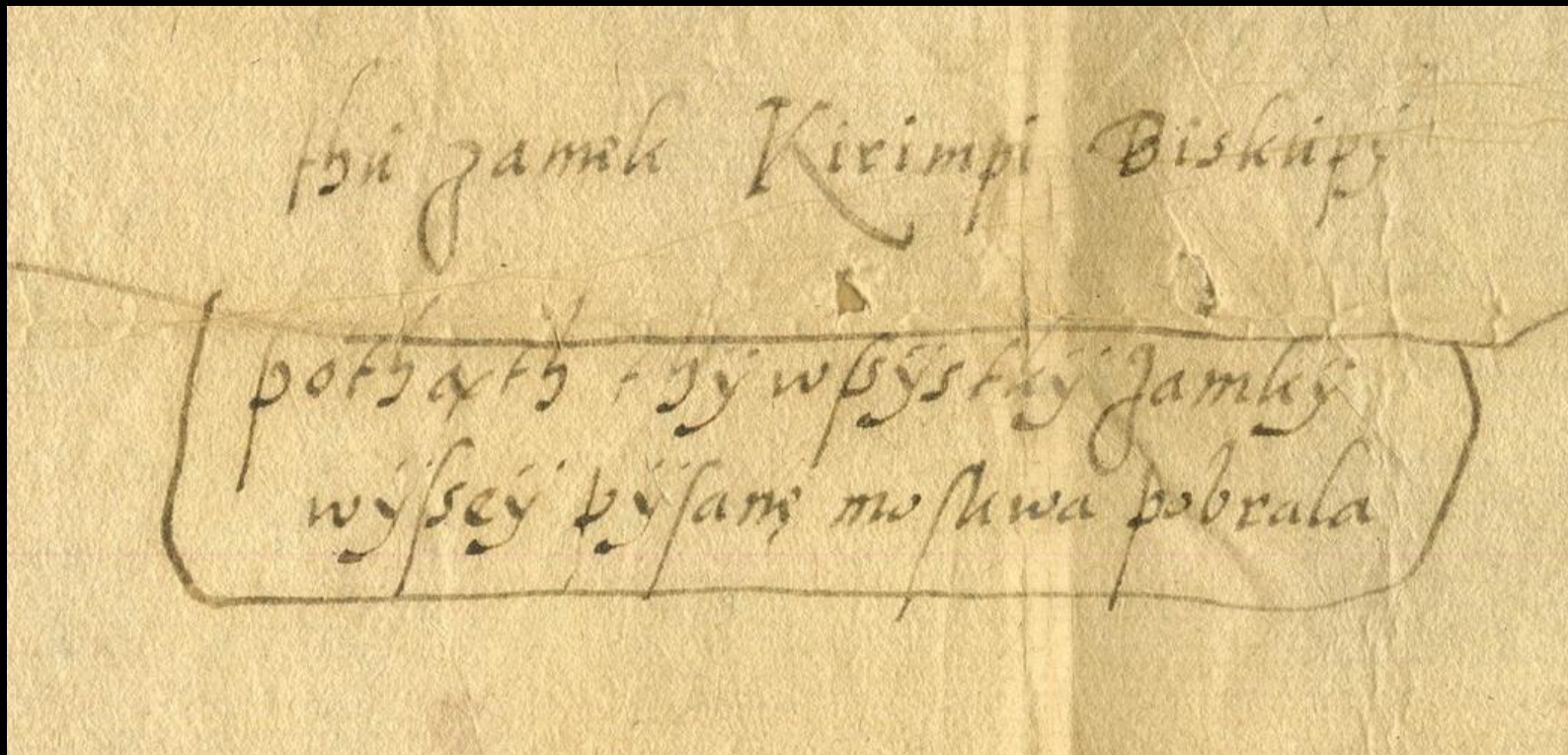
Fragment nowej mapy Inlant (NN, [1559-1560])

Analiza zawartości

Vopelius, Caspar. 1555. *Europa*
(Volepius, 1555)

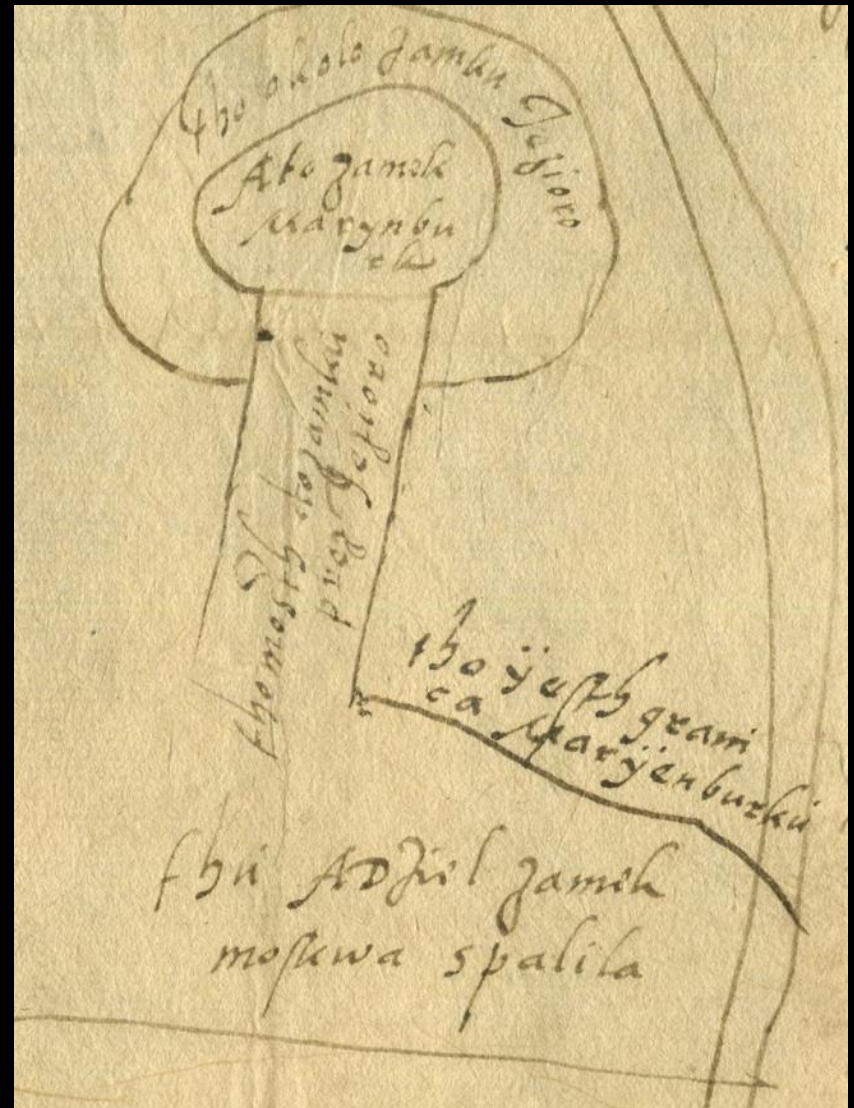
Analiza zawartości

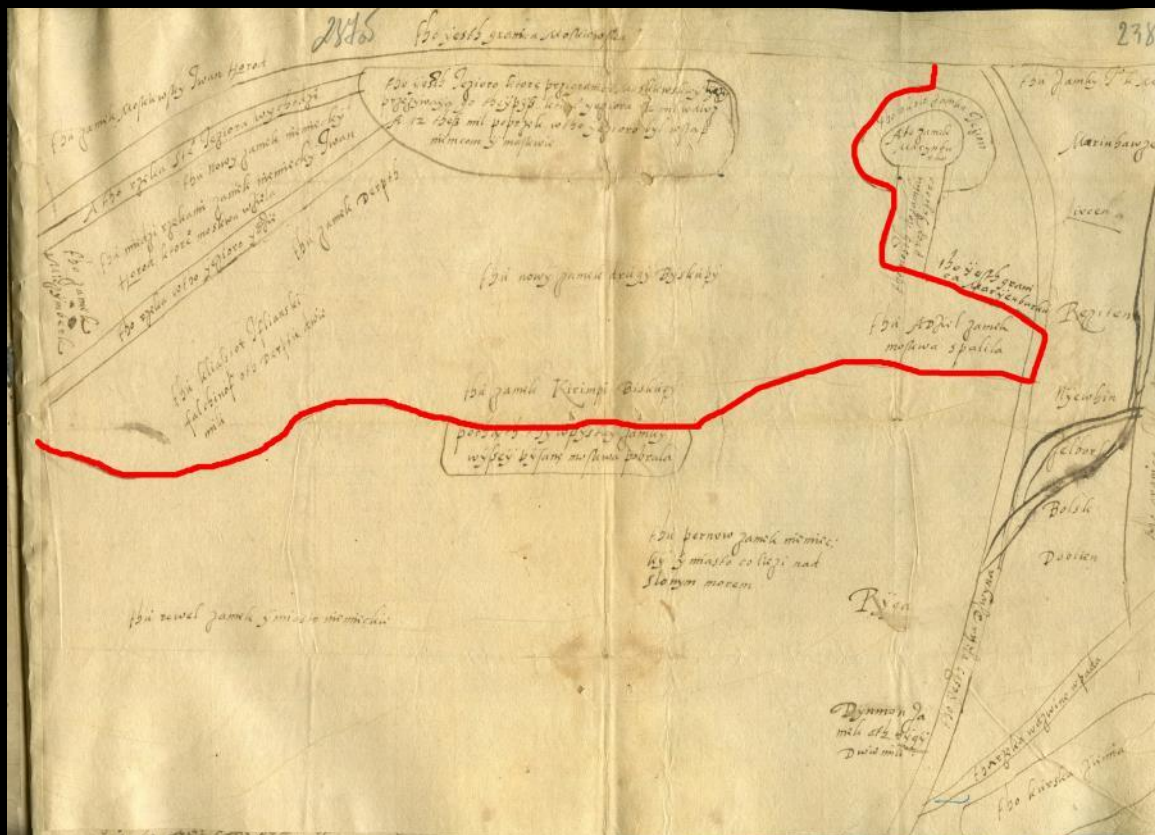
Fragment nowej mapy Inflant
(NN, [1559-1560])

Analiza zawartości

Fragment nowej
mapy Inflant
(NN, [1559-1560])

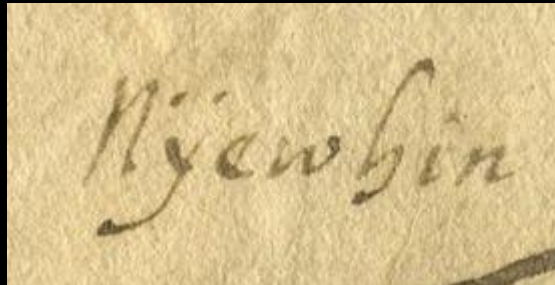

Analiza zawartości

Nowa mapa Inflant
(NN, [1559-1560])

Analiza zawartości

Fragmenty nowej mapy Inflant
oraz mapy A. Possevino
(NN, [1559-1560]; Buczek, 1934)

Analiza zawartości

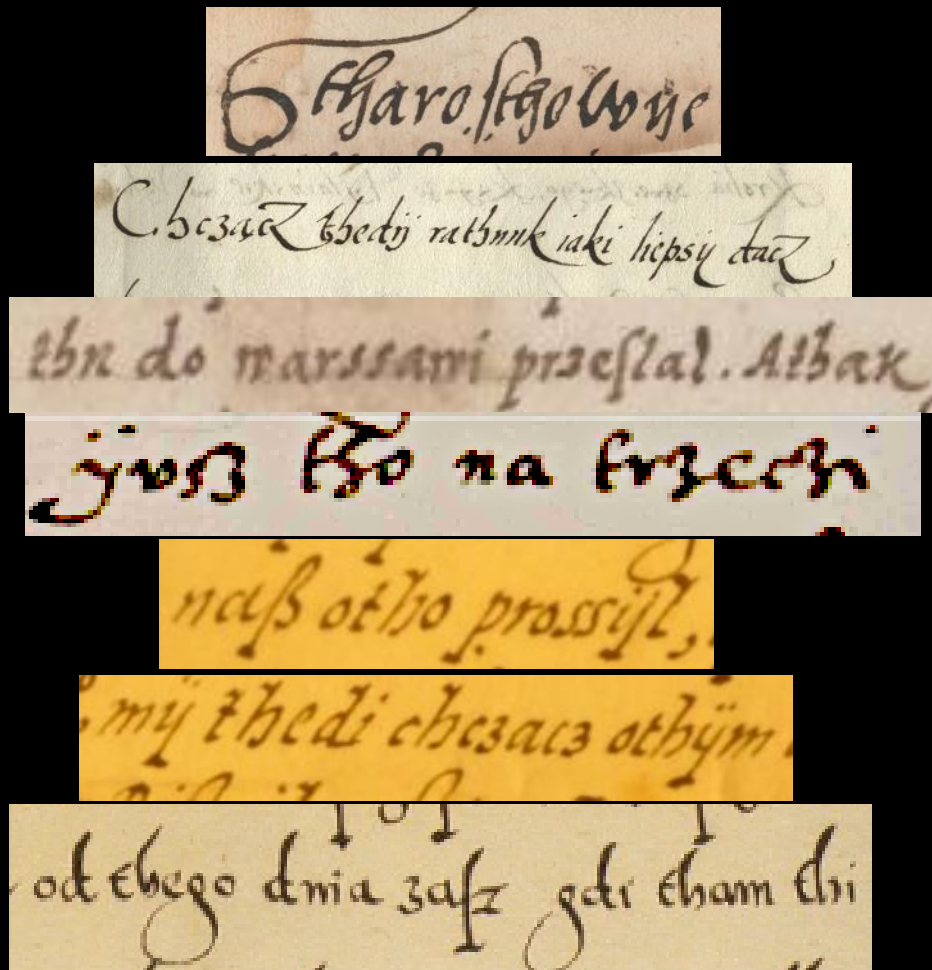
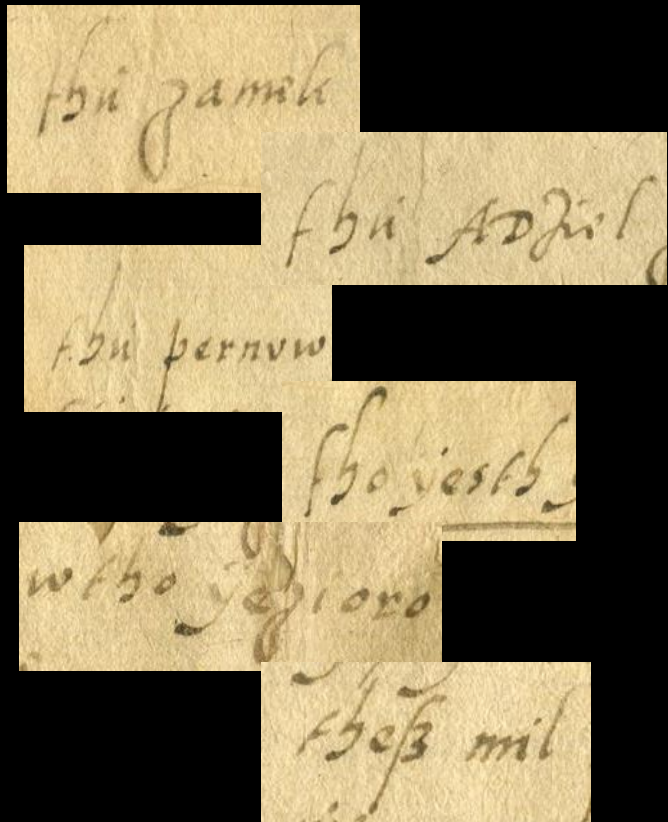
- wrzesień 1558 – zdobycie i spalenie zamku Adsel
- 14 lutego 1560 – zdobycie Marienburga
- 31 sierpnia 1559 – pierwszy układ wileński (przekazanie przez Zakon zamków: Bowsk, Rzeżyca, Lucyn, Dyneburg i Zelbork, przez Arcybiskupstwo zamków: Marienhauz i Lenewart)

Analiza nazewnictwa

Tylko na pięciu mapach zauważono identyczne nazwy:

1. Musino, Bartholomeo. 1560. *Nova descriptio totius Europae*. Antverpiae: G. Judeus excudebat – 2 na 14 (14%);
2. Oretlius, Abraham. 1570. *Septentrionalium regionum descip.* – 1 na 9 (11%);
3. Barberini, Raffaello. 1564. [no title] – 2 na 21 (10%);
4. Jode, Gerard de. 1570. *Septentrionaliu Regionum Suetiae Gothiae Norvegiae Daniae. et terrarum adiacetium recens exactque descriptio* – 1 na 12 (8%);
5. Posevino, Antonio. [1581-1582]. [no title] - 1 (Neuegin) na 20 (5%).

Analiza języka

Po lewej stronie fragmenty nowej mapy Inflant

Po prawej stronie fragmenty języka z lat 1555-1571

Autorstwo

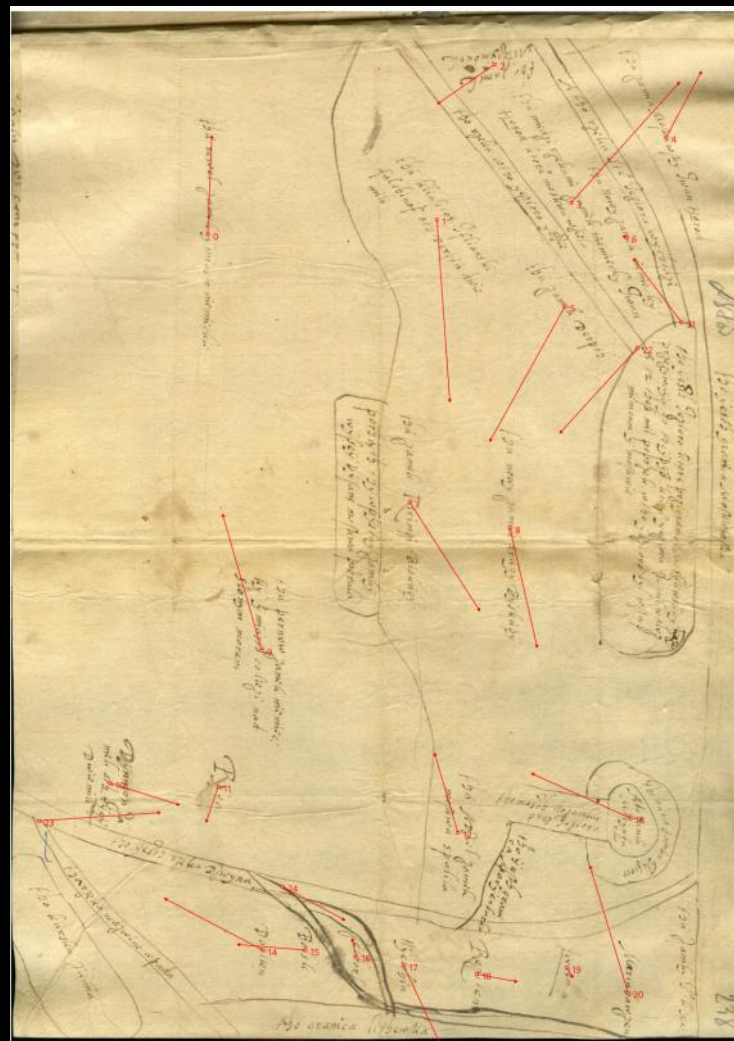
- Maciej Strykowski (1547-1593)
- Anton Wied (1508-1558)
- Wacław Grodecki (1535-1591)
- Andrzej Pograbka (1540-1602)
- Stanisław Pachółowiecki
- Stanisław Sulimowski
- **Maciej Strubicz (1530-1604)**
- **Łukasz Górnicki (1527-1603)**

Analiza kartograficzna

- QGIS, w wersji 3.34.1-Prizren; Linux; wtyczka Georeferencer;
- 30 map, w tym 24 wykorzystano w analizie; (kryterium – minimum 4 Ground Control Point – GCP);
- 670 GCP (średnio 14 punktów na mapę);

Analiza kartograficzna

Rozkład punktów wpasowania (GCP) i graficznie wyrażona wielkość błędu oszacowania przy zastosowaniu odwzorowania rzutowego (opracowanie własne)

Analiza kartograficzna

Wykorzystano 3 metody przekształcenia:

- Helmerta (minimum 2 GCP);
- liniowa (minimum 3 GCP),
- wielomianowa 1 stopnia (minimum 4 GCP).

Układ docelowy: World Geodetic System 84 (WGS 84), EPSG:4326.

Analiza kartograficzna

Mapa Raffaello Barberiniego z 1564 r.
(Raid, 2020)

Analiza kartograficzna

Metoda Helmerta:

1. Jode, Gerard de. 1570. *Septentrionaliu Regionum Suetiae Gothiae Norvegiae Daniae. et terrarum adiacetium recens exactque descriptio* – 0,04 (15 GCP);
2. Mercator, Gerhard. 1570-1572. *Scandinavia* – 0,06 (17 GCP);
3. Gaslaldi, Giacomo. 1550. *Descriptione de la Moscovia* – 0,07 (11 GCP).

Metoda liniowa:

1. Sarnicki, Stanisław. [1584-1586]. *Situs et ambitus Livoniae acprovinciarum ad flumen Dunae* (fol. 2) – 0 (17 GCP);
2. Oretlius, Abraham. 1570. *Evropae* – 0,01 (8 GCP);
3. Mercator, Gerhard. 1570-1572. *Scandinavia* – 0,03 (17 GCP).

Metoda wielomianowa 1 stopnia:

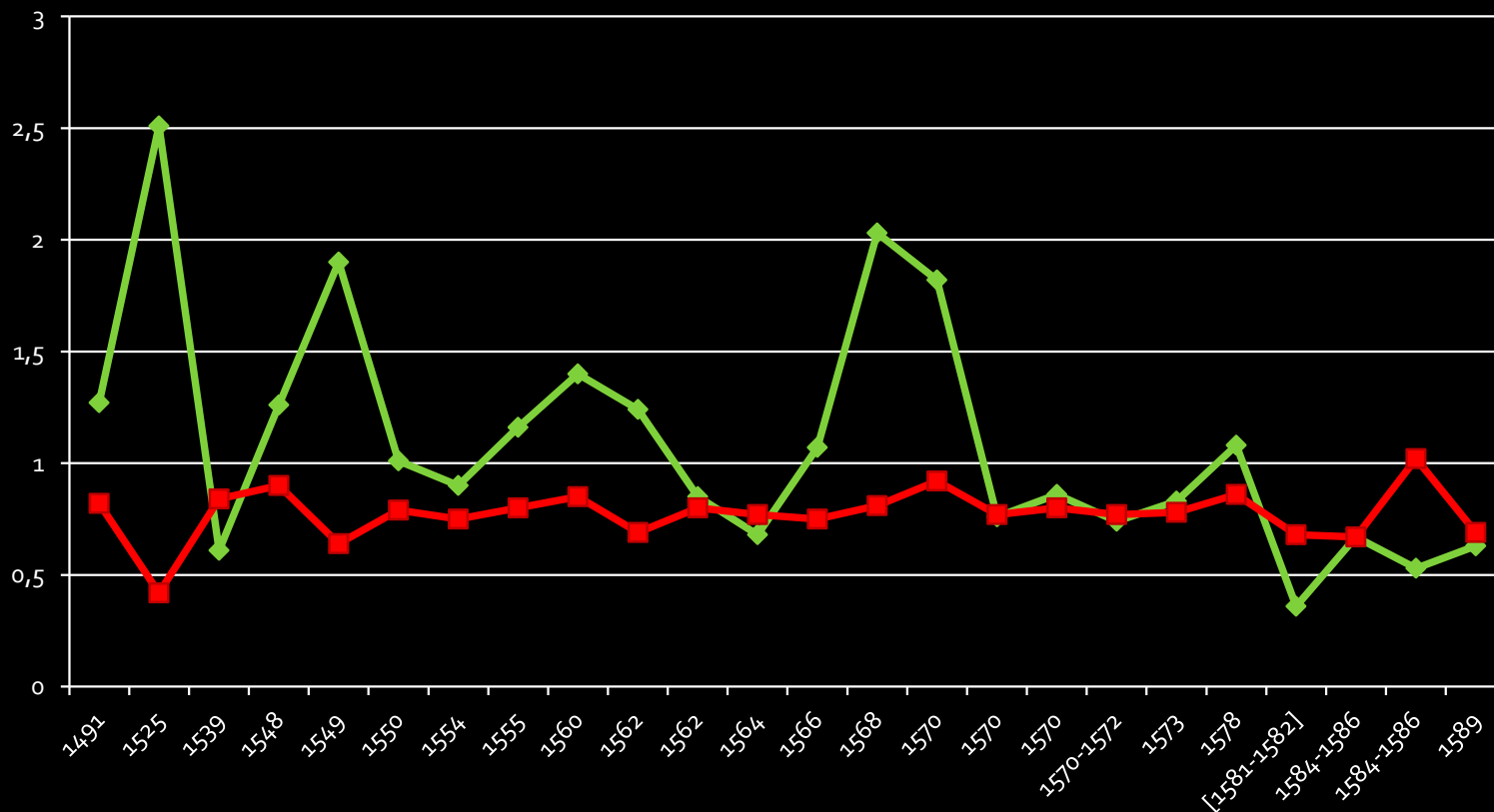
1. Gastaldi, Giacomo. 1566. *Nova Descripcione de la Moscouvia* – 0 (17 GCP);
2. Herberstein von, Sigismund. [1549]. *Rerum Moscoviticarum Commentarii* – 0,02 (4 GCP);
3. Algoet, Livinum. 1562. *Terrarum septentrionalium exacta novissimaque descriptio* – 0,04 (17 GCP).

Analiza kartograficzna

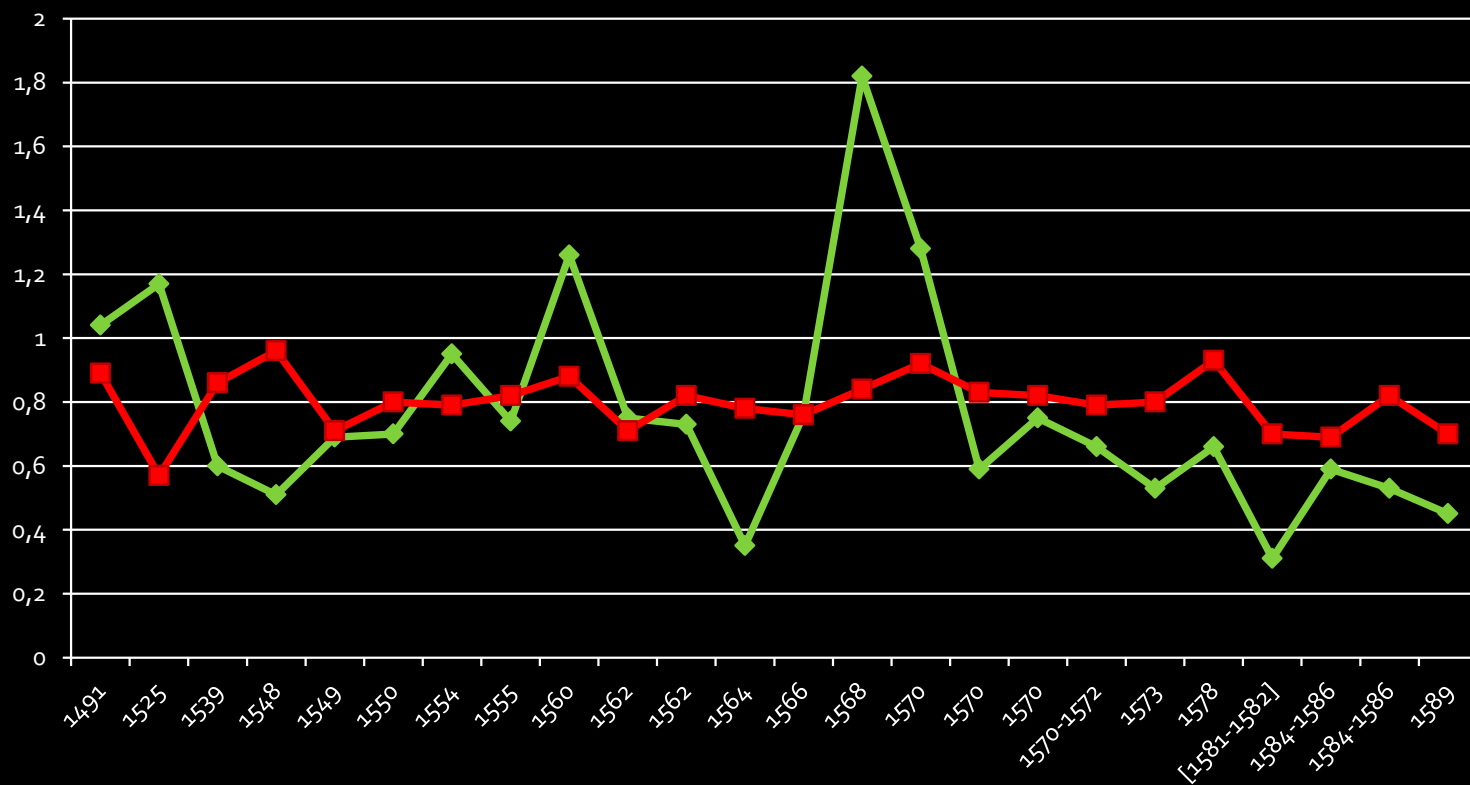
Rozkład błędów oszacowania mapy Inflant (czerwona) i map porównawczych (zielona) przy wykorzystaniu metody Helmerta

Analiza kartograficzna

Rozkład błędów oszacowania mapy Inflat (czerwona) i map porównawczych (zielona) przy wykorzystaniu metody liniowej.

Analiza kartograficzna

Rozkład błędów oszacowania mapy Infant (czerwona) i map porównawczych (zielona) przy wykorzystaniu metody wielomianowej 1 stopnia.

Analiza kartograficzna

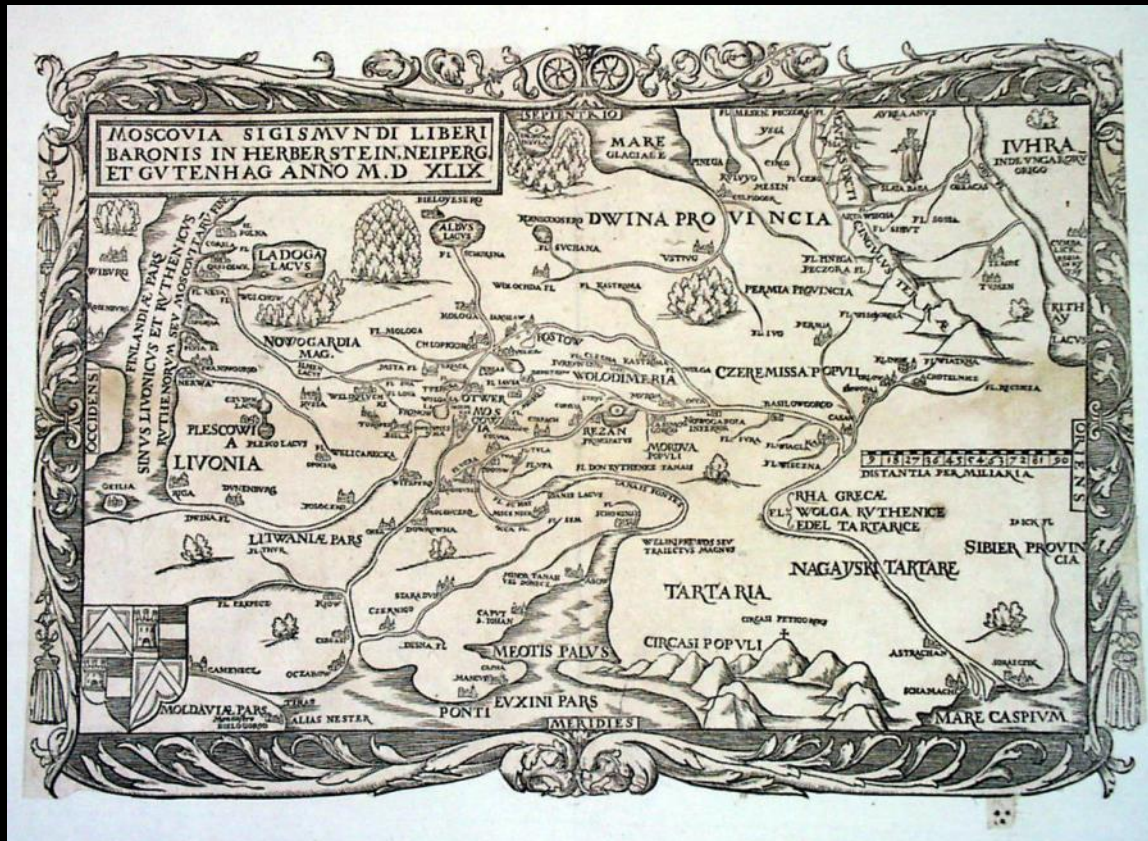
Olaus, Magnus. 1539. *Carta marina et descriptio septentrionalium terrarum*.
Venedig: [Thomas de Rubis].
(Olaus, 1539)

Analiza kartograficzna

Gastaldi, Giacomo. 1548. *Prussia e Livonia nova*.
(Gastaldi, 1548)

Analiza kartograficzna

Herberstein von, Sigismund. [1549]. *Rerum Moscoviticarum Commentarii* (Herberstein, 2009)

Analiza kartograficzna

Vopelius, Caspar. 1555. *Europa*
(Volepius, 1555)

Analiza kartograficzna

Zaginione mapy Inflant:

- Alexandra Schulteta z 1529 r.
- Caspra Hennenbergera z 1555 r.

Wnioski

- Mapa mogła powstać w latach 1558-1560
- Jej autorem był najprawdopodobniej sekretarz Zygmunta Augusta, Łukasz Górnicki
- Mapa powstała jako komentarz lub plan do pierwszego układu wileńskiego (31.VIII.1559)
- Podstawą do jej stworzenia były zapewne mapy z lat 1529-1555.

Wybrane źródła i literatura

1. Buczek, K. (1934). „Dorobek kartograficzny wojen Stefana Batorego.” *Wiadomości Służby Geograficznej*, 8(3): 251-264.
2. Diariusz Sejmu Piotrkowskiego 1562 r. (sygn. BK00249). PAN Biblioteka Kórnicka, Polska.
<https://www.wbc.poznan.pl/dlibra/publication/491816/edition/473498/content>
3. Gastaldi, Giacomo. (1548). *Prussia e Livonia nova*. Venice: Giambattista Pedrezzano (RaRa Kartograafia KTA-13381). Eesti Rahvusraamatukogu.
<https://www.digar.ee/viewer/en/nlib-digar:44036/15402>
4. Herberstein von, Sigismund. (2009, 23 Marca). A map of Moscovia published by Sigismund von Herberstein in 1549. In *Wikipedia*.
<https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Plik:Herberstein-Moscovia.jpg>
5. [List Franciszka Krupki do króla Polski (Zygmunta Augusta)], Neapol, 2 II 1571. (Extranea IX Polen, 131). Riksarkivet, Szwecja.
<https://repcyfr.pl/dlibra/publication/19291/edition/19106>
6. List Zygmunta Augusta do NN, 1 VIII 1569 r. (Skoklostersamlingen, E 8604A). Riksarkivet, Szwecja. <https://repcyfr.pl/dlibra/publication/507/edition/498>
7. Makarau M. D., i Łatuszkin A. M. (2022). 1560 h. z Fondaunacyjanalnahá histarycznaha archiwa Biełarusi. *Archiwaryus. Zbornik nawukowych pawiedamlenniaŭ i artykulau*, 20, 15-20.

Wybrane źródła i literatura

8. NN. [1559-1560]. Karta Inflantau (F. 694: „Radziwiły, kniazi“, Vop. 4. Spr. 1556, ark. 237 adw., 238). Nacyjanalnaha historycznahaarchiwa Bielarusi, Białoruś.
9. Olaus, Magnus. (2006, 4 Marca). Carta marina et descriptio septentrionalium terrarum. In *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/File:Carta_Marina.jpeg
10. Palczowski, J. (1555). Ustawy prawa polskiego Palczowskiego (1427 II Rkps) Biblioteka Książąt Czartoryskich, Polska.
<https://cyfrowe.mnk.pl/dlibra/doccontent?id=23925>
11. Raid, Tõnu. (2020). 16. sajandi Liivimaa kaardid. In *Eesti Geograafia Seltsi aastaraamat* Kõlde, edited by Arvo Järvet, (pp. 113-138). Eesti Geograafia Selts.
12. Vopelius, Caspar. 1555. *Europa*. http://www.history-maps.ru/pictures/all_4/sort_3_2_1/r_95_1/max_1111/
13. Zygmunt August do Barbary Radziwiłłówny, 2 VI 1548, Kraków (Archiwum Warszawskie Radziwiłłów, Dział III, 1/354/0/3/1). Archiwum Główne Akt Dawnych, Polska. <https://www.szukajwarchiwach.gov.pl/jednostka/-/jednostka/17873119>
14. Zygmunt August król polski nakazuje Jakubowi Rokossowskiemu podkomorzemu poznańskiemu wypłacić Szymonowi Lugowskiemu pisarzowi skarbu pieniądze na przewóz wina i octu z Krakowa do Warszawy, 1570. (Rkp 1219/55 III). Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, Polska.
<https://kpbc.umk.pl/dlibra/doccontent?id=208719>

Wybrane źródła i literatura

15. Zygmunt August, król polski przesyła szlachcie niewymienionej z nazwy jednostki terytorialnej najnowszy uniwersał poborowy (oryginał), 1570, 7 IX Warszawa. (Extranea 75. IX Polen). Riksarkivet, Szwecja.
<https://repcyfr.pl/dlibra/doccontent?id=18>

Dziękuję
za uwagę

Uznanie autorstwa-Na tych
samyh warunkach 3.0
Unported (CC BY-SA 3.0)

